

Перед обличчям пандемії: забезпечення безпеки і здоров'я на роботі

Переклад матеріалів до Всесвітнього дня безпеки і здоров'я на роботі українською мовою зроблений за підтримки Проекту ЄС-МОП «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні». Їх можна завантажити [тут](#).

БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я НА РОБОТІ

▶ МОЖУТЬ ВРЯТУВАТИ ЖИТТЯ

▶ Епідемії та пандемії у XXI столітті

Походження

Відомі епідемічні хвороби, що виникають повторно (наприклад, лихоманка Ебола, холера, жовта лихоманка, ВІЛ-інфекція тощо)

Нові інфекційні хвороби, що з'являються (наприклад, SARS, грип H1N1, MERS, Covid-19)

Динаміка

1. Виникнення у громаді
2. Спалах із локалізованою передачею
3. Посилення спалаху з перетворенням на епідемію чи пандемію
4. Зменшення масштабів передачі

Глобальне поширення

Безпрецедентно високі темпи поширення у світовому масштабі

- ▶ Глобальна інтеграція
- ▶ Подорожування
- ▶ Урбанізація

▶ Пандемія Covid-19

Січень 2020 року:
спалах нової коронавірусної
хвороби у провінції Хубей
(Китай)

11 березня 2020 року:
ВООЗ оголосила пандемією

▶ Вплив на сферу праці

- ▶ Зростання безробіття і неповної зайнятості
- ▶ Погіршення ситуації з БЗР і умов праці
- ▶ Зменшення доступу до соціального захисту
- ▶ Особливо несприятливий вплив на окремі групи, більш уразливі до негативних наслідків на ринку праці

▶ Навіщо зосереджуватися на безпеці і здоров'ї на роботі?

- ▶ Виявлення працівників / професій / галузей, що мають підвищений **ризик зараження**
- ▶ Реалізація **заходів профілактики і контролю** на основі оцінки ризиків
- ▶ Поширення **інформації** про запобіжні та захисні заходи з метою зменшення поширення інфекційних хвороб, у співробітництві з органами охорони здоров'я

▶ Права і обов'язки у сфері БЗР згідно з нормами МОП

▶ Роль та обов'язки роботодавців

- ▶ Забезпечувати, наскільки це обґрунтовано й практично здійснено, щоб робочі місця, механізми, обладнання та процеси, котрі перебувають під їхнім контролем, були безпечними і не загрожували здоров'ю
- ▶ Забезпечувати, наскільки це обґрунтовано й практично здійснено, щоб хімічні, біологічні й фізичні речовини та агенти, котрі перебувають під їхнім контролем, були безпечними для здоров'я, коли вживано відповідних захисних заходів
- ▶ Надавати працівникам, у разі потреби, відповідні захисні одяг і засоби (безплатно)
- ▶ Вживати, коли це потрібно, заходів у разі виникнення аварійних ситуацій та нещасних випадків, зокрема належних заходів для надання першої допомоги.
- ▶ Забезпечити консультування, інформування та підготовку працівників та їхніх представників із питань БЗР

Конвенція про безпеку та гігієну праці (№ 155) та відповідна Рекомендація (№ 164)

▶ Права та обов'язки працівників

- ▶ Право залишити робоче місце, якщо вони мають достатні підстави вважати, що їхня робота становить безпосередню і серйозну небезпеку для їхнього життя чи здоров'я, причому без будь-яких необґрунтованих утисків
- ▶ Право отримувати належну інформацію та проходити належну підготовку з питань БЗР
- ▶ Право розглядати всі аспекти БЗР, пов'язані з їхньою роботою, а також на те, щоб роботодавці консультували їх щодо цих аспектів
- ▶ Обов'язок співпрацювати з роботодавцем у галузі БЗР (наприклад, дотримуватися інструкцій та процедур щодо БЗР; правильно користуватися ЗІЗ; повідомляти безпосереднього начальника про небезпечну ситуацію тощо)

Конвенція про безпеку та гігієну праці (№ 155) та відповідна Рекомендація (№ 164)

► **Захист працівників від ризиків зараження під час спалаху**

▶ Оцінка ризику зараження на роботі

- ▶ **Імовірність** загрози зараження, беручи до уваги характеристику інфекційної хвороби (тобто шляхи передачі) та можливість контакту з інфікованими особами або з забрудненими середовищами чи матеріалами (наприклад, із лабораторними зразками чи відходами) у ході виконання службових обов'язків
- ▶ **Тяжкість** наслідків для здоров'я у результаті зараження, беручи до уваги окремі фактори впливу (як-от вік, супутні захворювання та порушення здоров'я), а також запроваджені заходи контролю за впливом інфекції

▶ **Працівники, які безпосередньо здійснюють заходи екстреного реагування**

- ▶ Медичні працівники
- ▶ Лабораторний персонал
- ▶ Працівники ритуальних служб
- ▶ Працівники, які здійснюють екстрені перевезення
- ▶ Прибиральники та працівники, зайняті утилізацією відходів, у медичних закладах і екстрених службах
- ▶ Інші (наприклад, поліцейські, працівники цивільного захисту, військовослужбовці, пожежники)

Працівники, які безпосередньо здійснюють заходи екстреного реагування

Ризик зараження

- ▶ Контакт з інфікованими пацієнтами та колегами
- ▶ Контакт з інфікованою кров'ю, тканиною та біологічними рідинами
- ▶ Контакт із тілами осіб, померлих від гостроінфекційних хвороб
- ▶ Контакт із забрудненими матеріалами, поверхнями та середовищами
- ▶ Неналежне використання медичного обладнання і засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), невиконання вимог щодо їх обробки чи дезінфекції

Працівники, які безпосередньо здійснюють заходи екстреного реагування

Приклади заходів із запобігання зараженню

- ▶ **Заходи з екологічного та інженерного контролю**, спрямовані на обмеження поширення збудників і зменшення забрудненості поверхонь та предметів (фізична відстань між пацієнтами та медичними працівниками/персоналом екстрених служб; вентилязовані ізольовані палати тощо)
- ▶ **Адміністративні заходи**, спрямовані на запобігання ризикованій поведінці (профілактика інфекцій та інфекційний контроль (ПІК); навчання з БЗР; моніторинг та епідемічний нагляд тощо)
- ▶ **Належні ЗІЗ** і навчання правил їх надягання, зняття і утилізації

▶ Працівники, які надають основні послуги

- ▶ Працівники, які **взаємодіють із потенційно інфікованими особами** (наприклад, працівники магазинів і супермаркетів, банків, шкіл, служб доставки, ресторанів, спортивних і туристичних об'єктів тощо)
- ▶ Особи, що працюють на **об'єктах із високою концентрацією людей**, урахувавши їхню близьку відстань до працівників у напівзакритих середовищах (таких як підприємства, кол-центри, офіси з відкритим плануванням тощо)

Приклади заходів із запобігання зараженню

- ▶ Фізичне дистанціювання (наприклад, запровадження змінної роботи; використання телефонного зв'язку та віртуальних зустрічей тощо)
- ▶ Гігієна (наприклад, забезпечення антисептиками для рук; заохочення належної респіраторної гігієни на робочому місці тощо)
- ▶ Прибирання (наприклад, регулярне протирання і дезінфекція поверхонь столів, робочих місць і робочих об'єктів; регулярна дезінфекція місць загального користування)
- ▶ Навчання і комунікація (наприклад, щодо запроваджених запобіжних заходів; щодо права працівників залишити робоче місце у разі виникнення неминучої та серйозної загрози життю чи здоров'ю тощо)
- ▶ Заходи індивідуального захисту (ЗІЗ)
- ▶ Реагування (наприклад, організація ізоляції будь-якої особи, у якої розвиваються симптоми, на робочому місці і належна дезінфекція робочого місця; проведення медичного огляду осіб, які контактували з інфікованим працівником)

▶ Неформальні працівники

- ▶ Їм може бути потрібно працювати попри обмеження пересування та соціальної взаємодії
- ▶ Можуть не мати можливості дотримуватися запобіжних заходів щодо БЗР
- ▶ Не мають достатнього захисту (наприклад, соціального захисту, відпустки у зв'язку з хворобою, допомоги по безробіттю)

▶ **Протидія стресові,
психосоціальним ризикам,
насильству і домаганням**

Стресові та психосоціальні фактори під час пандемії

Поширені психосоціальні фактори

- ▶ Побоювання за здоров'я і благополуччя самих себе, членів сім'ї та колег
- ▶ Відсутність засобів індивідуального захисту;
- ▶ Ізоляція
- ▶ Відсутність соціальної підтримки
- ▶ Конфлікт між установленими протоколами з безпеки та бажанням забезпечувати догляд і підтримку іншим людям
- ▶ Труднощі з забезпеченням догляду за собою (наприклад, щодо занять фізкультурою, дотримання нормального режиму харчування, відпочинку тощо)

Поширені реакції

- ▶ Стрес
- ▶ Поганий настрій
- ▶ Низький рівень мотивації
- ▶ Тривога і депресія

- ▶ Тяжкі наслідки для психічного здоров'я

▶ Відсутність гарантії зайнятості

- ▶ Велика кількість працівників, підприємців і самозайнятих осіб залишилася без роботи
- ▶ Вимушене тимчасове закриття підприємств (наприклад, на час карантину)
- ▶ Зміни у робочих процесах і організації праці

Невизначеність ситуації щодо зайнятості наразі та в майбутньому

- ▶ Посилення стресу
- ▶ Тривога, депресія та емоційне виснаження
- ▶ Ослаблення мотивації
- ▶ Низький рівень дотримання заходів безпеки (підвищення рівня травматизму на роботі)

Працівники служб екстреного реагування і працівники, що надають основні послуги

Поширені психосоціальні фактори

- ▶ Побоювання заразитися на роботі й потім передати хворобу членам сім'ї
- ▶ Відсутність доступу до ЗІЗ і підтримки
- ▶ Робота в умовах, де обмежена можливість застосування оптимальних заходів БЗР
- ▶ Збільшення робочого навантаження (зменшення чисельності персоналу, понаднормова робота, робота кілька змін поспіль)
- ▶ Зменшення періодів відпочинку
- ▶ Зростання масштабів насильства і домагань (як фізичних, так і психологічних)
- ▶ Посилення соціальної стигматизації та дискримінації (через нібито зв'язок із хворобою)

Посилення втоми та стресу

- ▶ Негативно впливає на психічне здоров'я і благополуччя
- ▶ Підвищує ризик травмування і нещасних випадків на роботі

Працівники служб екстреного реагування і працівники, що надають основні послуги

Приклади заходів із БЗР для запобігання і зменшення стресу

- ▶ належна комунікативна взаємодія і надання актуальної інформації
- ▶ проведення багатопредметних зустрічей для визначення питань, які викликають занепокоєння, і для спільної роботи над стратегіями розв'язання проблем
- ▶ розробка контрольного переліку запитань для оцінювання особистих сильних сторін і обмежень, зокрема визнання ознак стресу та емоційного виснаження
- ▶ запровадження системи взаємодопомоги для надання психологічної підтримки та моніторингу стресу і емоційного виснаження
- ▶ запровадження регульованих періодів відпочинку для забезпечення достатніх перерв упродовж робочого дня
- ▶ створення можливостей для покращення фізичного здоров'я (наприклад, занять фізкультурою, здорового режиму харчування)
- ▶ психологічна підтримка працівників із метою конфіденційного обговорення їхніх страхів і тривог
- ▶ рольове моделювання, де керівники поведуться у способи, що демонструють, як долати стрес
- ▶ кампанії зі зменшення стигматизації
- ▶ застосування методів, основаних на широкій участі, що можуть сприяти діалогові, інноваційним рішенням та позитивним змінам у ставленні

▶ Особи, які працюють удома Поширені психосоціальні фактори

- ▶ Недостатня поінформованість
- ▶ Ізоляція
- ▶ Збільшення робочого часу
- ▶ Розмивання меж між роботою та сімейним життям
- ▶ Численні навантаження (трудові обов'язки, домашні обов'язки, догляд, навчання дітей удома тощо)
- ▶ Розчарування і нудьга
- ▶ Домашнє насильство

▶ Особи, які працюють удома

▶ Приклади заходів із БЗР для запобігання і зменшення стресу

- ▶ Прихильність і підтримка з боку керівництва, зв'язок із безпосередніми керівниками та колегами
- ▶ Чіткі очікування (наприклад, результати, яких треба досягти, завдання тощо)
- ▶ Гнучкість
- ▶ Припинення роботи у певний час, відмежування часу для роботи від часу для відпочинку і особистого життя
- ▶ Належне обладнання (наприклад, ноутбуки, застосунки для дистанційної роботи, достатня ІТ-підтримка), спеціальне робоче місце
- ▶ Навчання
- ▶ Ефективна система комунікації
- ▶ Послуги підтримки, зокрема програми допомоги працівникам

► **Управління іншими ризиками в сфері БЗР**

▶ Ергономіка

- ▶ Ручне переміщення вантажів
- ▶ Незручні пози

... пов'язані зі збільшенням робочого часу, посиленням робочого навантаження і напруженим графіком

- ▶ Травми опорно-рухового апарату
- ▶ Зниження працездатності
- ▶ Зменшення спроможності дотримуватися суворих правил роботи
- ▶ Збільшення кількості невиходів на роботу
- ▶ Підвищення ризику нещасних випадків на роботі

► Ризики щодо БЗР, пов'язані з використанням важких ЗІЗ

Медичні працівники можуть також зазнавати ризиків у результаті тривалого користування важкими ЗІЗ:

- тепловий удар і зневоднення
- запаморочення
- фізичні сліди на обличчі

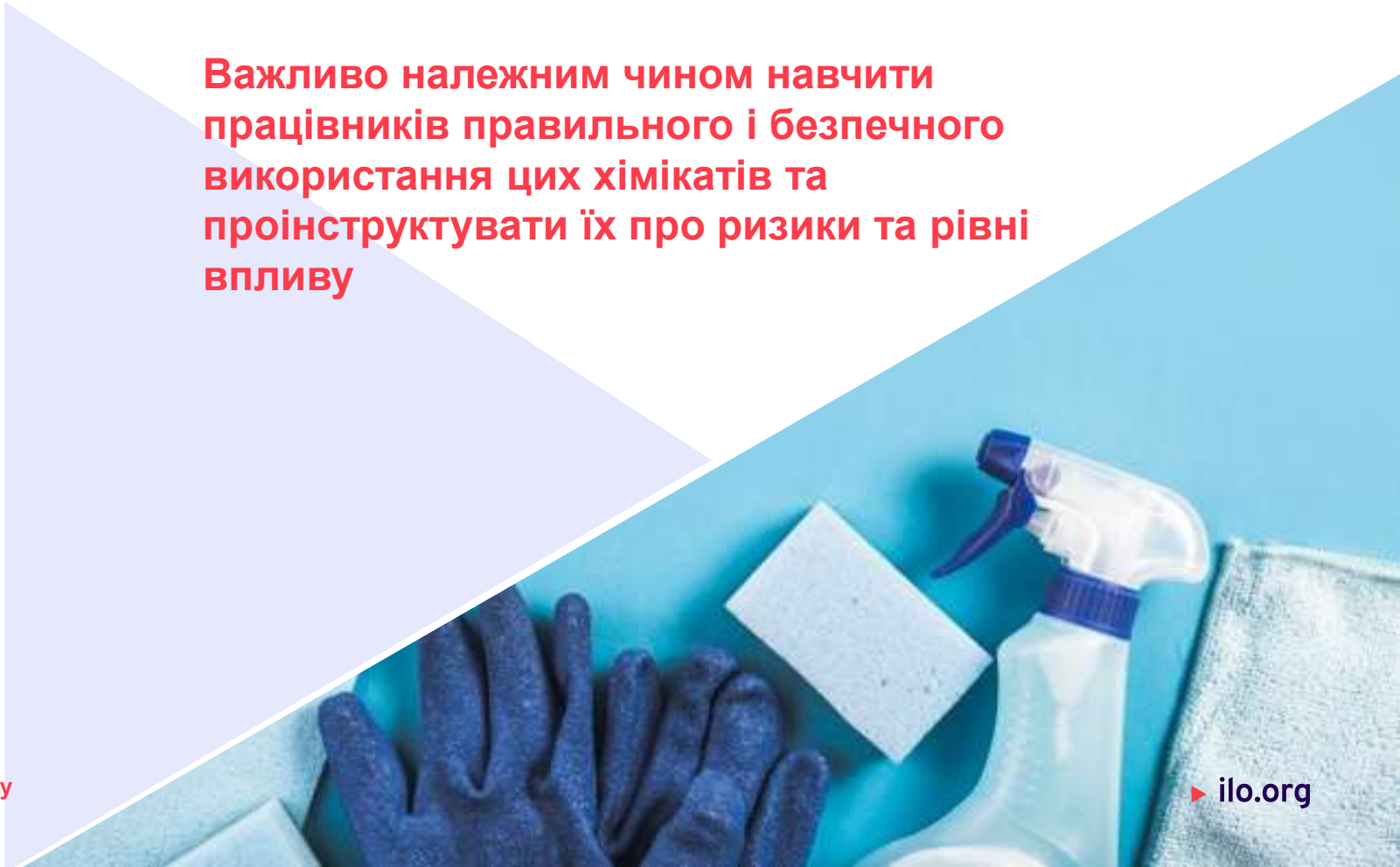
Хімічні речовини

Прибирання і дезінфекція з використанням хімічних речовин часто стають ключовими елементами у стримуванні зараження на всьому підприємстві

Четвертинний амоній та гіпохлорит натрію (які часто застосовуються для дезінфекції з метою запобігання Covid-19) можуть:

- ▶ підвищувати ризик ХОХЛ
- ▶ знижувати фертильність
- ▶ впливати на симптоми астми

Важливо належним чином навчити працівників правильного і безпечного використання цих хімікатів та проінструктувати їх про ризики та рівні впливу

▶ Люди, що працюють удома

Домашні умови часто не відповідають таким самим нормам БЗР, що й норми, встановлені на офіційних робочих місцях, стосовно:

- ▶ обладнання і засобів
- ▶ фізичного середовища (як-от опалення, охолодження, освітлення, електробезпека, гігієна житла тощо)

Працівникам слід надати достатню інформацію з таких питань:

- ▶ перевірка розташування захисного екрану, щоб уникнути виблискування
- ▶ розташування обладнання так, щоб звести до мінімуму необхідність повертання або перенапруження
- ▶ зміна робочих завдань із метою забезпечити зміну позицій
- ▶ необхідність робити регулярні перерви, а також щогодини вставати й ходити протягом однієї хвилини

▶ **Спільні зусилля для
безпеки та здоров'я всіх
людей**

▶ Ключові компоненти реагування МОП на кризу, спричинену Covid-19

- ▶ **Стимулювання економіки та зайнятості** за допомогою активної податково-бюджетної політики, адаптивної грошово-кредитної політики, кредитно-фінансової підтримки конкретних галузей, включно з галуззю охорони здоров'я.
- ▶ **Підтримка підприємств, робочих місць і доходів** шляхом поширення соціального захисту на всіх людей, реалізації заходів зі збереження зайнятості, надання фінансово-податкових та інших пільг підприємствам.
- ▶ **Захист працівників на робочому місці** шляхом посилення заходів із БЗР, адаптації умов праці (наприклад, запровадження дистанційної роботи), запобігання дискримінації та відчуженості, надання всім доступу до медичних послуг, розширення доступу до оплачуваних відпусток.
- ▶ **Знайдення рішень за допомогою соціального діалогу** шляхом зміцнення потенціалу і стійкості організацій роботодавців і працівників, розбудови спроможності урядів, посилення інституцій та процесів соціального діалогу, колективних переговорів і трудових відносин.

► Інтеграція БЗР у заходи реагування урядів на кризу

- Заохочувати безпечні та гідні умови праці, зокрема надання засобів індивідуального захисту та медичної допомоги всім працівникам, зокрема й тим, які задіяні у рятувальних і реабілітаційних заходах.
- У разі потреби переглянути, прийняти, повторно прийняти або посилити трудове законодавство, включно з положеннями про охорону праці та безпеку і здоров'я на роботі.

Рекомендація МОП 2017 р. щодо зайнятості та гідної праці в цілях забезпечення миру і потенціалу протидії (№ 205)

▶ Соціальний діалог із питань БЗР під час пандемії

Роботодавці та їхні організації

- ▶ Співпрацюють з урядом для формування політичних заходів, сприятливих для стійкості та сталості бізнесу
- ▶ Дотримуються порад/настанов державних органів
- ▶ Доводять важливу інформацію до відома працівника
- ▶ Переглядають або розробляють план забезпечення безперебійної діяльності
- ▶ Виявляють і зменшують ризики зараження працівників
- ▶ Заохочують гігієну на робочому місці

Працівники та їхні організації

- ▶ Беруть участь у прийнятті рішень та формуванні заходів реагування на епідемії
- ▶ Активно співпрацюють з роботодавцями у реалізації запобіжних і захисних заходів
- ▶ Неухильно дотримуються практики гігієни на робочому місці та запроваджують відповідальні моделі поведінки

▶ Особлива роль спеціалістів-практиків у сфері БЗР

- ▶ Полегшувати доступ до достовірної інформації
- ▶ Сприяти розумінню хвороби та її симптомів
- ▶ Надають підтримку в процесі оцінки ризиків та управління ризиками (а саме у визначенні інфекційних та неінфекційних небезпек і оцінюванні супутніх ризиків; вжитті заходів профілактики та контролю; моніторингу і огляді)
- ▶ Допомагають у розробленні чи перегляді планів запобігання хворобі, її стримування, пом'якшення її наслідків і відновлення

Зупинимо пандемію

БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я НА РОБОТІ

www.ilo.org/safeday

Переклад матеріалів до Всесвітнього дня безпеки і здоров'я на роботі українською мовою зроблений за підтримки Проекту ЄС-МОП «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні». Їх можна завантажити [тут](#).

▶ МОЖУТЬ ВРЯТУВАТИ ЖИТТЯ